

'Oud Woudenberg' is een uitgave van Stichting Oud Woudenberg voor donateurs. De Stichting is opgericht op 15 december 1955 en heeft als doelen:

1. *Het verzamelen en tentoonstellen van voorwerpen van oudheidkundige aard,*
2. *Het verhogen van de kennis van de geschiedenis,*
3. *Het naspeuren van de zeden en gewoonten in heden en verleden, betrekking hebbend op of gevonden in de gemeente Woudenberg en omgeving.*

Bestuur: P.D. de Kruif, voorzitter
O.G.A. Honders, secretaris
H. Schouten, penningmeester
J. van Egdom, W. de Greef, M. de Man, C. Pater-de Lange,
A. Robbertsen-Moesbergen, C.Ph. Roodnat, leden

Telefoon: (033) 286 36 49 (secretaris)
(033) 286 33 99 (oudheidkamer) b.g.g. (033) 286 25 95
E-mail: info@oudwoudenberg.nl
Website: www.oudwoudenberg.nl
Postadres: Postbus 2, 3930 EA Woudenberg

Oudheidkamer met tentoonstellingen, bibliotheek en fotocollectie:

Adres: Schoolstraat 2A, Woudenberg
Geopend: -maandag tussen 14.00 - 15.30 uur
-tweede vrijdag van de maand tussen 19.00-20.30 uur
-groepen op afspraak

Donatie: Minimale donatie € 12,50 per kalenderjaar
-Rabobank rek.nr. 3724.34.401
-ING (voorheen Postbank) rek.nr: 2057783
beide rekeningen t.n.v. Stichting Oud Woudenberg, Veenendaal

Redactie: P.D. de Kruif
H.G. Moesbergen
W. de Greef, eindredacteur

Oplage: 850
Verschijning: 4x per jaar of 3x per jaar + 1 Klapperman (=themanummer)
Druk: Woudenbergse Drukkerij, Woudenberg
ISSN: 1571-456X

Inhoud

1. Woord vooraf	2
2. Willem Hendrik de Beaufort als landgoedbeheerder	3
3. Schoolproject <i>Cultuurmenu Woudenberg; Erfgoed!</i>	17
4. Verslag uitstapje naar Zwolle	19
5. Welkom aan een nieuw bestuurslid	22
6. Woudenbergse dialect (deel 1)	22
7. Eindejaarswens	24

1. Woord vooraf

De familie De Beaufort is vanaf de 19e eeuw nauw verbonden met de geschiedenis van Woudenberg. Met name door het verwerven van uitgestrekte bos-en landbouwgebieden en in bestuurlijke functies. Zo was J.B. de Beaufort hier lange tijd burgemeester (1872-1905). Eén van zijn veertien kinderen was Willem Hendrik, geboren in 1881 op huize Laanzicht in Woudenberg.

W.H. de Beaufort was een zeer veelzijdige man. Naast zijn werk als beheerder van ondermeer de familielandgoederen, ontplooidde hij in het begin van de 20e eeuw allerlei maatschappelijk initiatieven.

Ons bestuurslid en penningmeester drs. Herman Schouten heeft hierover een artikel samengesteld. Dit gaat vooral over W.H. de Beaufort en rentmeesterskantoor 't Schoutenhuis, dat door hem werd opgericht en W.H. de Beaufort als tijdelijk beheerder van ondermeer Huis Doorn. Herman Schouten is geboren in 1944 en hij heeft twintig jaar op 't Schoutenhuis gewerkt. (*What's in a name!*)

Vervolgens is er aandacht voor de start van het schoolproject *Cultuurmenu Woudenberg; Erfgoed!*

Dit is een lespakket over de plaatselijke geschiedenis. Het is speciaal ontwikkeld voor de basisscholen in Woudenberg door Landschap Erfgoed Utrecht in samenwerking met Stichting Oud Woudenberg.

Het derde onderwerp is een verslag van het geslaagde uitstapje voor donateurs met de bus naar Zwolle.

Hierna heet onze voorzitter Annie Robbertsen-Moesbergen welkom als nieuw bestuurslid, gevolgd door het eerste deel van een serie over Woudenberg dialect.

En tenslotte eindigen we, zoals gebruikelijk in het laatste nummer van het jaar, met de eindejaarswens voor onze donateurs.

Wim de Greef, eindredacteur

2. Willem Hendrik de Beaufort als landgoedbeheerder

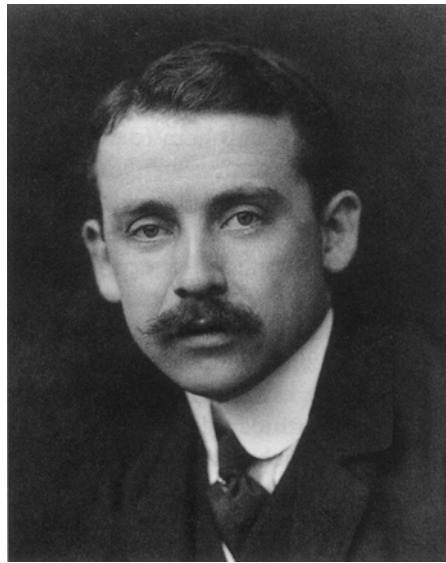
Inleiding

Dit artikel gaat over Willem Hendrik de Beaufort (1881-1976) als beheerder van landgoederen van zijn familie en die van anderen.

Paragraaf 2.1 besteedt aandacht aan de beginperiode en het beheer dat vanaf 1915 plaats vindt vanuit 't Schoutenhuis aan de Voorstraat in Woudenberg.

Paragraaf 2.2 gaat in op de rol die, de vanaf 1937 als jonkheer geadelde, W. H. de Beaufort heeft gespeeld bij het beheer van met name Huis Doorn en Kasteel Amerongen.

2.1 W.H. de Beaufort en 't Schoutenhuis

*Willem Hendrik de Beaufort (1881-1976) op een foto uit circa 1909.
(foto gepubliceerd in boek van E. Pelzers; zie bronvermelding)*

*Het gezin van J.B. de Beaufort (zittend midden met lange grijze baard) en C.M. de Beaufort- van Asch van Wijck, ca. 1910. Met rechts zittend zoon Willem Hendrik. Nu begrijpt u waarom er zoveel Beauforten zijn.
(foto collectie St. Oud Woudenberg, ontvangen van familieleden De Beaufort)*

Willem Hendrik de Beaufort (in deze paragraaf hierna aan te duiden als W.H.) wordt op 18 mei 1881 als negende kind in het gezin van J.B. de Beaufort en C.M. van Asch van Wijck geboren in Woudenberg. Twee zusjes en een broertje zijn dan al op zeer jonge leeftijd gestorven. Na W.H. krijgen zijn ouders nog drie zonen en twee dochters.

De vader van W.H., J.B. de Beaufort (1847-1924) burgemeester van Woudenberg (1872-1905), beheert vanuit zijn landhuis Laanzicht zijn landgoederen.

Vanuit zijn woonhuis huize Laanzicht te Woudenberg beheert J.B. de Beaufort, de vader van W.H., zijn landgoederen tot 1908. Eén van de oudst bekende opnamen van dit landhuis uit ca.1895. Op deze plek staat vanaf 1936 het gemeentehuis van Woudenberg. (foto gepubliceerd in het boek van E. Pelzers)

Na zijn studie aan de Rijks Hogere Land-, Tuin-en Bosbouwschool in Wageningen zal W.H. gedurende een belangrijk deel van zijn leven de landgoederen van zijn familie beheren.

In 1908 wordt het bezit van de familie De Beaufort ondergebracht bij de *N.V. Woudenbergsche Bosch-en Land Exploitatie Maatschappij*.

In juli van dat jaar vestigt W.H. daarnaast een kantoor met de naam *Kantoor Boschbeheer Woudenberg* in een huis op de hoek van de Voorstraat en de Maarsbergseweg (zie foto op de volgende bladzijde).

Tussen 1908-1915 worden de landgoederen van de familie De Beaufort beheerd vanuit het huis links op de hoek Voorstraat-Maarsbergseweg. Het staat tegenover een wit pand, waarin in de periode 1909-1936 het gemeentehuis is gevestigd. (Ansichtkaart collectie St. Oud Woudenberg)

In dit gebouw wordt ook het kantoor van de *Boerenleenbank* ondergebracht. Deze spaar-en kredietbank is opgericht in 1909 door W.H. samen met C.S. van Beuningen en J. Douma.

De bank wordt in 1913 samengevoegd met een in 1908 opgerichte commissie van de afdeling Woudenberg-Maarn van het Utrechts Landbouw Genootschap. Deze commissie, waarvan W.H. voorzitter is, koopt voor haar leden kunstmest en zaaigoed in het groot in.

De activiteiten gaan verder onder de naam: *Coöperatieve Boerenleenbank en Handelsvereniging Woudenberg-Maarn*.

Het kantoor van de coöperatie is tussen 1915 en 1926 ook gevestigd in 't Schoutenhuis.

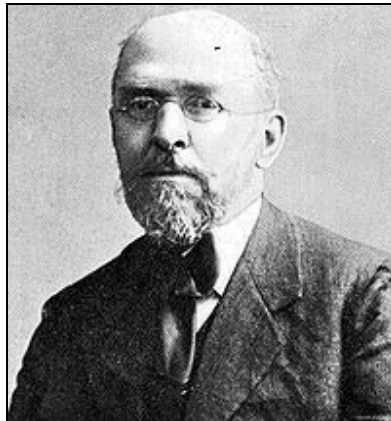
Het driemanschap C.S. van Beuningen, W.H. de Beaufort en J. Douma (v.l.n.r.) als directie van de Coöperatieve Boerenleenbank en Handelsvereniging Woudenberg-Maarn. Op de achtergrond A.J. Koudijs, directeur van de coöperatie vanaf 1935. De heren zijn hier afgebeeld circa 1950. (Foto collectie St. Oud Woudenberg, geschonken door H. Koudijs, zoon van A.J.)

De werkzaamheden en administratie breiden zich zo snel uit, dat het hoekpand al na enkele jaren niet meer voldoet. Daarom koopt W.H. in oktober 1912 't Schoutenhuis in de Voorstraat. Hij laat het gebouw herbouwen in oude stijl, met hulp van architect J.F.L. Frowein uit 's-Gravenhage.

In maart 1915 wordt 't Schoutenhuis als beheerkantoor in gebruik genomen. Ook het kantoor van coöperatie, waarvan W.H. voorzitter is, verhuisd mee.

Vanaf 1915 is 't Schoutenhuis (links) aan de Voorstraat in Woudenberg het beheerkantoor van de landgoederen van ondermeer de familie De Beaufort. Dit is het tot op de dag van vandaag. (Ansichtkaart collectie auteur)

*Architect J.F.L. Frowein (1855-1914)
De oplevering van het nieuwe
Schoutenhuis maakte hij niet meer mee.
(foto www.commonswikimedia.org)*

Huize 't Stort in Maarn, woning van W.H. de Beaufort.

W.H. komt aanvankelijk vanuit zijn landhuis 't Stort in Maarn op zijn paard of op de fiets naar kantoor. In 1922 schaft hij een auto aan.

Het Kantoor Boschbeheer Woudenberg is aanvankelijk een kleine onderneming met weinig personeel en zonder rechtspersoonlijkheid.

Langzaam breidt het aantal landgoederen, dat W.H.'s kantoor beheert, zich uit. Niet alleen zijn familielandgoederen, maar ook terreinen van anderen, onder meer in Overijssel en Noord-Brabant, komen onder de hoede van de particuliere houtvester, zoals W.H. zichzelf noemt.

Eind jaren twintig van de vorige eeuw beheert het kantoor ongeveer twintig objecten.

*Ir. A.F. Kuhn, de eerste rentmeester
bij 't Schoutenhuis in de periode
1924-1941.
(foto collectie St. Oud Woudenberg)*

In 1924 neemt W.H. een rentmeester in dienst: ir. Arnold Frederik Kuhn. Een jongeman van even in de twintig (geboren in 1901). Door de kennis en kunde die Kuhn inbrengt moderniseert het kantoor snel. Ook komt er een pensioenregeling en de boekhouding wordt vereenvoudigd.

Vermoedelijk overtuigt Kuhn zijn baas van de kwetsbaarheid van het beheerkantoor. Formeel is het gehele kantoor eigendom en afhankelijk van één man. In 1931 wordt het bedrijf omgezet in een naamloze vennootschap *N.V. 't Schoutenhuis*.

Het doel van deze onderneming is het voeren van de administratie en het technische beheer van landgoederen, bossen, landerijen en andere onroerende goederen. Verder adviseert en bemiddelt 't Schoutenhuis met betrekking tot onroerende goederen.

Kuhn komt in het bezit van enkele aandelen en wordt mededirecteur.
W.H. is zeer op hem gesteld.

Zijn plotselinge overlijden in november 1941 op slechts 40-jarige leeftijd moet op W.H. veel impact hebben gehad.

Naar aanleiding van Kuhn's overlijden schrijft W.H. nog datzelfde jaar in het Nederlandsch Boschbouw Tijdschrift:

“Kuhn en het Schoutenhuis groeiden saâm, werden één en met volle energie wierp zijn vaardige geest zich op den arbeid, die daar om afdoening vroeg”.

In de jaren dertig krijgt het rentmeesterskantoor een belangrijke en grote klant erbij, de Beleggingsmaatschappij Unitas N.V. te Rotterdam. Deze beheert onder meer sinds 1934 het landgoed Planken Wambuis op de Veluwe. 't Schoutenhuis trekt hiervoor een nieuwe rentmeester aan. Pikant detail is dat W.H. van 1935 tot 1939 deel uit maakt van het dagelijks bestuur van de Nederlandse Heidemaatschappij, die ook onroerende goederen voor derden beheert.

In 1937 wordt Willem Hendrik de Beaufort in de adelstand verheven met het predicaat *jonkheer*.

Vrij snel na de oorlog vestigt W.H. bijkantoren van zijn bedrijf te Lochem en Putten. W.H.'s ideeën over het beheer van landgoederen zijn terug te vinden in het beleid en de praktijk van zijn rentmeesterskantoor.

Eén van de beginselen van het kantoor is dat rendabele, vaak grote landgoederen iets meer betalen dan minder rendabele, vaak kleine landgoederen.

't Schoutenhuis krijgt vlak na de bevrijding van het Nederlands Beheersinstituut tijdelijk het beheer van het Landgoed Drakestein, Huis Doorn en Kasteel Amerongen opgedragen.

Het gaat goed met 't Schoutenhuis. Na een verbouwing van het pand ondergaat de vennootschap in 1950 een reorganisatie. W.H. treedt dat jaar af, maar hij blijft als gedelegeerd commissaris een vinger aan de pols houden. In 1960 wordt hij voorzitter van de raad van commissarissen. In 1971, op 90-jarige leeftijd, neemt W.H. de Beaufort afscheid van zijn rentmeesterskantoor.

2.2 W.H. de Beaufort als beheerder van Huis Doorn en Kasteel Amerongen

Hiervoor is vermeld dat W.H. de Beaufort als directeur van 't Schoutenhuis onder andere tijdelijk het beheer van Huis Doorn en van Kasteel Amerongen wordt opgedragen.

Hierna volgt een summier verslag over het hoe en waarom.

Volgens een akte van 16 augustus 1919 koopt

'Zijne Majesteit Keizer en Koning Wilhelm de Tweede - Friedrich Wilhelm Victor Albert uit den huize Hohenzollern, zonder beroep of maatschappelijke betrekking, tijdelijk de woonplaats hebbende te Amerongen: het Lusthof, genaamd 'Het Huis Doorn', bestaande uit buitenverblijf met hofstede en huizen, alles met bijgebouwen, erven, tuinen, boomgaarden, bouw-, wei- en hooilanden, lanen en wegen staande en gelegen in de Gemeente Doorn, tesamen groot negen en vijftig hectare'.

De Duitse ex-keizer Wilhelm II (links met wandelstok in de hand) in gezelschap van onder meer Willem Hendrik de Beaufort (midden), in de jaren dertig van de vorige eeuw. (foto gepubliceerd in het boek van E. Pelzers)

De aanbetseling bedraagt 100.000 gulden; het restant (400.000 gulden) wordt bij de overdracht op 31 oktober 1919 betaald. Huis Doorn wordt ingericht met meubilair uit de Duitse kastelen en paleizen van de ex-keizer: in totaal zijn vierenvijftig wagonladingen inventaris in Doorn aangekomen.

Wilhelm II sterft op 4 juni 1941. Ten noorden van het kasteel wordt een mausoleum gebouwd waarin zijn stoffelijk overschot is bijgezet.

Huis Doorn met buste van de voormalige eigenaar en bewoner ex-keizer Wilhelm II. (foto <http://home.versatel.nl/rene.brouwer>)

De Tweede Wereldoorlog is dan in volle gang. Nederland wordt in vijf jaar tijd vrijwel helemaal leeggeplunderd door de bezetter.

Als de oorlog in 1945 is afgelopen vinden verschillende internationale bijeenkomsten plaats, zoals de Parijse Herstelbetalingconferentie van 1945-1946. In deze conferentie is door de grote mogendheden afgesproken, dat Duitsland de oorlogsschade in natura moest compenseren.

Door de Nederlandse regering is hierop het *Besluit Vijandelijk Vermogen* uitgevaardigd.

Eén jaar na de bevrijding zijn op grond hiervan maar liefst meer dan 24.000 vermogens van vijandelijke staten en onderdanen op de Nederlandse Staat overgegaan.

Ook het Duitse landgoed *Huis Doorn* behoort hiertoe. Het is de bedoeling dat het als vijandelijk vermogen geliquideerd zal worden.

Dit is uiteindelijk niet gebeurd, door inspanning van een groep gegoede heren, waaronder jonkheer W.H. de Beaufort.

Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld de Gelderse kastelen Cannenburg bij Vaassen en Slangenburg bij Doetinchem. Die zijn na hun confiscatie wel leeggehaald en verkocht door de Staat.

In 1947 is jonkheer W.H. de Beaufort aangesteld als tijdelijk beheerder van Huis Doorn vanwege zijn expertise. Als rentmeester heeft hij verstand van geldzaken betreffende landgoederen en als natuurbeheerder heeft hij kijk op het beheer van het park rondom het huis.

In de zomer van 1948 besluit de Ministerraad, dat het landgoed verkocht moet worden aan de Gemeente Doorn voor een symbolisch bedrag van f 1,-. Pas in 1952 heeft de gemeenteraad van Doorn hierop besloten dat zij Huis Doorn niet wil en kán overnemen. De hoge onderhoudskosten wegen namelijk niet op tegen de marginale beslissingsbevoegdheid, die het gemeentebestuur zal hebben in de beheerstichting.

Daarop is met terugwerkende kracht tot 1 januari 1952 door de Nederlandse Staat het Huis Doorn in erfpacht en de boedel in bruikleen overgedragen aan de *Stichting tot beheer van Huis Doorn*.

Hierdoor kon na verloop van tijd het huis en het park opengesteld worden voor publiek.

In 1919 woont ex-keizer Wilhelm II van Duitsland op Kasteel Amerongen. Later, direct na de Tweede Wereldoorlog is jonkheer Willem Hendrik de Beaufort een aantal jaren beheerder van dit kasteel geweest. (foto <http://media.photobucket.com>)

Direct na de Tweede Wereldoorlog wordt jonkheer W.H. de Beaufort ook als beheerder van Kasteel Amerongen aangewezen.

Dit kasteel is in 1945 deels Duits eigendom en vervalt daarom voor een deel aan de Staat.

Mede-eigenaresse is dan gravin Elisabeth Bentinck. In 1920 trouwde zij met Sigurd von Ilseman. Door haar huwelijk met een Duitser is zij ook Duitse geworden. Daardoor is het aandeel in haar ouderlijk huis na de oorlog in beslag genomen, samen met het vermogen van Von Ilseman.

De heer en mevrouw Von Ilseman hebben in 1948 een zogenaamde *ontvijandingsverklaring* van het Nederlands Beheersinstituut gekregen.

Dit betekende dat hun bezittingen werden teruggegeven.

Daarmee hield het beheer van jonkheer W.H. de Beaufort voor wat betreft Kasteel Amerongen op.

Zoals hiervoor aan de orde is gekomen had Willem Hendrik de Beaufort een grote kundigheid opgebouwd op het gebied van het financiële beheer van landgoederen. Daarnaast had hij een grote interesse in natuur en bosbouw.

Dit waren de redenen waarom hij kort na de Tweede Wereldoorlog werd aangesteld om het tijdelijke beheer van diverse landgoederen op zich te nemen. Hieronder zijn het besproken Huis Doorn en Kasteel Amerongen wel de bekendste in onze regio.

Dit beheer vond voor een groot gedeelte plaats vanuit 't Schoutenhuis in Woudenberg.

Herman Schouten

Literatuur en bronnen:

B. Olde Meierink e.a., redactie, *Kastelen en ridderhofsteden in Utrecht*, 1995.

R.F.P de Beaufort en L.H. Jansen, *Uit de geschiedenis en het volksleven van Woudenberg*, 1969.

C. Huitema, *Nederlandse trots achter een Duitse façade*, masterscriptie algemene geschiedenis, 2007.

E. Pelzers, *W.H. de Beaufort (1881-1976), Natuurbeschermer, Jager, Bosbouwer*, 1996.

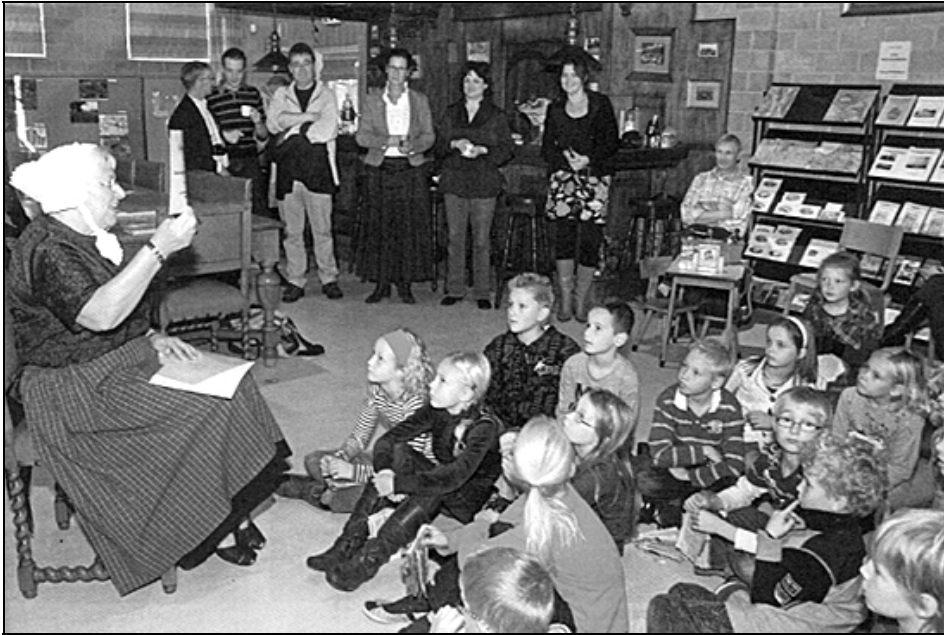
Elisabeth Stades-Vischer en Karen Veenland-Heineman, *Woudenberg, geschiedenis en architectuur*, 1999.

H. Tromp, *Historische Buitenplaatsen in particulier bezit*, 1993.

Kees Visser, *De Sterrit van de Beauforten*, 2004.

Wikipedia

3. Schoolproject *Cultuurmenu Woudenberg; Erfgoed!*

Jong in de oudheidkamer!

Leerlingen van groep 5 van de Koningin Julianaschool luisteren geboeid naar het verhaal van de in klederdracht gestoken Ria Velthuis.

(foto in De Valleikrant jaargang 6, nummer 142, 2 november 2009)

Op 15 oktober jl. vond in de Oudheidkamer de officiële aftrap plaats van een nieuw lesproject voor het primaire onderwijs in Woudenberg onder de naam: *Cultuurmenu Woudenberg; Erfgoed!*

Groep 5 van de Koningin Julianaschool gaf het startschot door aan de slag te gaan met de module '*Op stap met Jet en Jan; jong in 1910*'.

Dit gebeurde in aanwezigheid van leerkrachten, wethouder Judith Ravestein en voorzitter Piet de Kruif van Oud Woudenberg.

De inhoud van de lesstof bestaat uit onderwerpen die op het snijvlak liggen van geschiedenis en aardrijkskunde. De onderwerpen hebben betrekking op Woudenbergse situaties. Het idee hierachter is dat er voor kinderen méér te beleven is als hun eigen omgeving als uitgangspunt dient.

Het lesmateriaal is samengesteld door de organisatie Landschap Erfgoed Utrecht in samenwerking met Oud Woudenberg.

De lesstof wordt gespreid aangeboden over een aantal schooljaren.

Daarom is er sprake van een zogenaamde 'doorlopende -erfgoed-leerlijn voor het primaire onderwijs'.

De basis hiervan is een samenwerkingsovereenkomst tussen de Gemeente Woudenberg, Landschap Erfgoed Utrecht en alle Woudenbergse basisscholen. Bedoeld voor de leerlingen van de groepen 1, 3 en 5.

Het lesproject biedt de leerkracht en de leerlingen een aanvulling op de normale lesstof; en soms zelfs een vervanging.

Voor groep 1 komt er een mysterieuze oude koffer in de klas waar allemaal oude spulletjes in zitten. De kinderen onderzoeken samen met de leerkracht wie de eigenaar van de koffer zou kunnen zijn.

Als afsluiting van de lessenserie komt de 'echte' eigenaar in de klas om de koffer op te halen en ze mooie verhalen te vertellen over de geschiedenis en herkomst van de spulletjes in de koffer.

Groep 3 gaat aan de hand van het lesmodule '*Verzamelen en bewaren*' na wat wel en niet de moeite waard is om te bewaren en hoe je een eigen en persoonlijke verzameling samenstelt.

Groep 5 startte op 15 oktober met het verhaal rond Jet en Jan, leeftijdgenootjes die in 1910 opgroeiden.

Bij de lessenserie hoort ook een bezoek aan de Oudheidkamer.

Hier maken de kinderen onder andere kennis met activiteiten uit het dagelijks leven van vroeger zoals schoonschrijven met griffels, koffie malen en sokken stoppen en spellen zoals bikkelen¹.

Na afloop kregen de kinderen een zakje eigen versgemalen koffie mee naar huis en een uitnodiging om de Oudheidkamer te bezoeken met ouders, oma's en opa's.

¹ Bikkel = kootbeentje uit de hiel van een schapenpoot waarmee kinderen speelden; ook: een metalen voorwerpje dat daarop lijkt; ook: stuiter; spreekwoord: *zo glad, zo hard als een bikkel*: zeer glad, resp. hard (Van Dale, 1976, deel I, p.318)

4. Verslag uitstapje naar Zwolle

Het jaarlijkse uitstapje voor donateurs was dit jaar op 16 september. Om half negen in de ochtend vertrokken we met een volle bus naar Zwolle. Bertus Brouwer, donateur van Oud Woudenberg, was onze chauffeur.

Ontvangst van de deelnemers in restaurant De Belgische Keizer te Zwolle met koffie en toebehoren. (foto Theo Heine)

Tegen tien staptten we uit bij restaurant De Belgische Keizer om te genieten van een kop koffie of thee met iets lekkers erbij. Daarna maakten we ons op voor een wandeling door de oude Hanzestad. De deelnemers werden in twee groepen verdeeld. Onder leiding van de gidsen Ody Honders en Herman Schouten doorkruisten zij de binnenstad van Zwolle.

De restanten van de oude stadsmuren laten de geschiedenis spreken, evenals de oude Sassenpoort, de enige geheel bewaard gebleven poort. Van de Diezerpoort is echter nog maar een klein gedeelte over. Tevens werd het geboortehuis van Thorbecke aangedaan, staatsman van liberale signatuur die als de grondlegger van de Nederlandse parlementaire democratie wordt beschouwd.

Een deel van het gezelschap is aangekomen bij de Grote-of St. Michaëlskerk. Bestuurslid Herman Schouten (links) geeft een toelichting. (foto Theo Heine)

In de winkelstraten bevinden zich oude panden met prachtige trap- en klokgevels. Er werd een bezoek gebracht aan de Grote of St. Michaëlskerk met zijn machtige Schnitgerorgel. Deze kerk bevindt zich vlakbij de Onze Lieve Vrouwebasiliek met een in het oog springende toren, die in de volksmond *de Peperbus* wordt genoemd.

Tussen de middag werd een uitgebreide lunch genuttigd, ook weer in de Belgische Keizer.

Daarna werd de groep weer in twee gedeelten gesplitst.

De eerste groep maakte een rondvaart door de stadssingel en de tweede groep wandelde onder leiding van Ody Honders door het zuidelijke gedeelte van de binnenstad.

Velen maakten gebruik van de mogelijkheid om de gelukkige bezitter te worden van de speciale koekjes van de Zwollenaren, de zogenaamde *Blauwvingers*, al dan niet in een luxe verpakking.

Rond drie uur was deze tweede groep voor de rondvaart aan de beurt.

*De bus is klaar voor vertrek. Onder andere voorzitter Piet de Kruif (in wit overhemd) wacht in het zonnetje op de terugkeer van de reizigers.
(foto Theo Heine)*

Om vijf uur werd de thuisreis weer aanvaard via een touristische route langs de IJssel. Via Apeldoorn arriveerden we tegen zes uur in Renswoude waar in restaurant De Dennen een smakelijk diner werd geserveerd. Om negen uur 's-avonds waren we met de bus veilig en wel bij de Oudheidkamer terug, met dank aan de chauffeur.

Iedereen was het erover eens dat het een fantastische dag was geweest, mede omdat ook het weer bijzonder meewerkte.

5. Welkom aan een nieuw bestuurslid

Graag delen wij u mee dat we een nieuw bestuurslid in ons midden mochten verwelkomen.

Het is Annie Robbertsen-Moesbergen. Deze herfst is zij 'aangetreden' en op Open monumentendag heeft zij ons en veel bezoekers verrast met de heerlijke Oudhollandse wafels die zij samen met anderen bij de Oudheidkamer bakte.

Annie heeft bestuurlijke ervaring en kent het agrarische van huis uit.

We hebben alle vertrouwen in een goede samenwerking en wensen haar veel plezier in ons bestuur en met al het werk dat daarbij komt kijken.

Piet de Kruif, voorzitter

6. Woudenbergs dialect (deel 1)

Om u een idee te geven van (vooral) vroeger taalgebruik van inwoners van Woudenberg, starten wij hier met een woordenlijst¹ die is opgesteld in of kort voor 1948. Hierin zijn met name woorden opgenomen die qua uitspraak of plaatselijke betekenis afwijken van het Algemeen Beschaafd Nederlands (ABN).

Komen ze u bekend voor, klopt de betekenis en welke woorden worden nu nog wel gebruikt? Aanvullingen en opmerkingen zijn welkom.

Het blijkt dat Woudenbergers (vooral) vroeger met elkaar praatten in een mengelmoes van ABN en 'platte' (verbasterde) taal: het "*Wombargs*".

Woudenbergs	betekenis en toelichting
aar	oude samentrekking van <i>ander</i> ; bijv. " <i>De aare kaant uut</i> "
alleens	gelijk, om het even; bijv. <i>Het is mien alleens</i>
arg	erg

¹ M.J. Westerhout, *De Westfriesche Buurtschap Woudenberg*. Gepubliceerd in: De Westfries, orgaan van de West-Frieze-Styk, XIe jaargang, 1948. De woordenlijst is hierin opgenomen als bijlage II op pagina 22 t.m. 28 en is samengesteld door Trudi Kolb.

Woudenbergs	betekenis en toelichting
art	erwt
asem	adem
baas	meester
bakhuus	bijgebouw naast een boerderij, bakhuis
barg	hooiberg
beduusd	beteuterd, verbaasd
behang	behangsel
bie	bij
big, keu	jong varken
blaar	koe met een witte streep aan het voorhoofd
bladderig	een muur is bladderig (de kalk laat los)
boenen	schoonschrobben van keukengerei, enz.
botter	boter
bouw	akkertje, waarop graan, bonen e.d. verbouwd wordt, bijv. <i>"de bouw staat goed"</i>
braam	de scherpe, losse streep, die bij het slijpen van een schaats of mes, daaraan blijft vastzitten
braden, braaien	roosteren, bakken (vlees braden)
brat	wollen stopgaren
breien, bree, 'ebreje	breien, breide, gebreid; bijv. <i>"kousen 'ebreje"</i>
brenge, brocht	brenge, bracht

(wordt vervolgd)

7. Eindejaarswens ¹

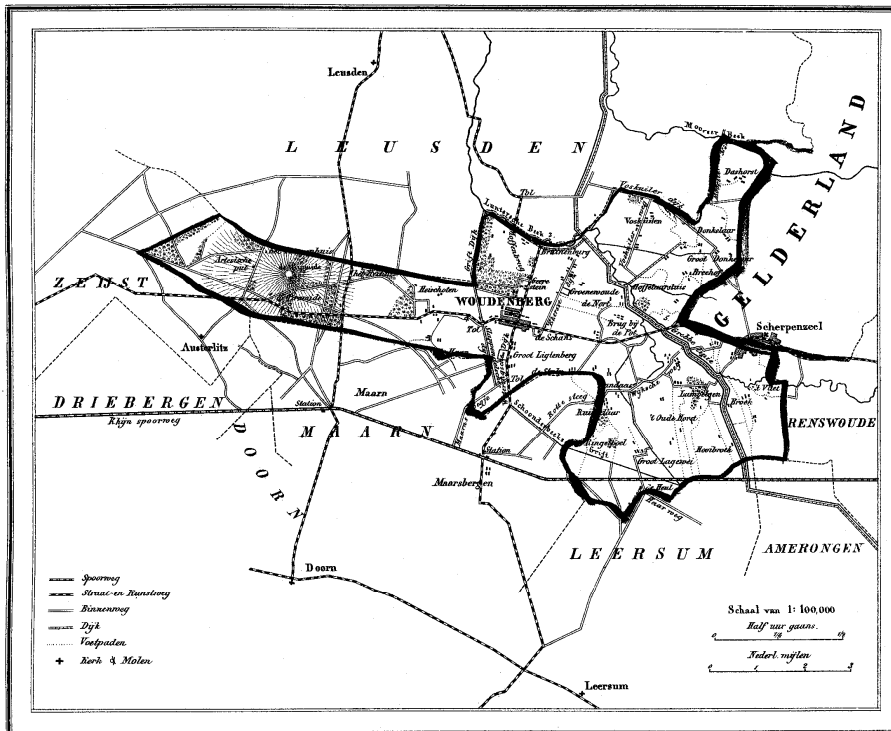

Goede Feestdagen en een Voorspoedig 2010 wensen het bestuur van Oud Woudenberg en de redactie van dit blad alle donateurs toe.

Mede dankzij veel enthousiaste vrijwilligers, die we zeer dankbaar zijn, was ook 2009 een jaar waarin weer diverse gevarieerde activiteiten konden plaatsvinden. Hartelijk dank ook voor vele foto's, boeken, voorwerpen, etc. die wij ontvingen ter aanvulling van de collectie.

De oudheidkamer, met tentoonstellingen, bibliotheek en fotocollectie staat ook in het nieuwe jaar weer voor u open. Graag hopen wij u daar te ontmoeten. Ook groepen zijn, na afspraak, hartelijk welkom!

¹ De foto is van het Henschotermeer, waar begin 2009 de eerste marathon op natuurijs in Nederland werd gehouden. Deze kreeg in de landelijke en lokale pers veel aandacht. (foto Piet de Kruif)

Lever een waardevolle bijdrage aan de collectie van Oud Woudenberg !

Wij zijn zeer geïnteresseerd in onder andere:

- foto's, ansichtkaarten, schilderijen, tekeningen, films - boeken, manuscripten, programmaboekjes, oude kranten, adres- en telefoonboeken, kerkbodes, folders, brochures, bedrijfs- en gemeentegidsen	- geboorte-, huwelijks- en overlijdenskaarten, brieven, familiepapieren - poësie- en jubileumalbums - plattegronden, luchtfoto's - (gebruiks)voorwerpen - archeologische vondsten

U kunt stukken schenken of in bruikleen geven in de Oudheidkamer.

**Is langskomen een bezwaar, belt u dan even.
Eén van de bestuursleden kan dan bij u langskomen.**

Indien u stukken niet wilt afstaan, dan nemen wij er graag een foto van of scannen het in op de computer.

Bijvoorbaat hartelijk dank!